

## Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Anny Zikmund

Název práce: **Menstruace v evangelickém prostředí**

Posudek zpracovala: doc. PhDr. Blanka Knotková-Čapková, Ph.D.

V Praze, 6. 9. 2016

Bc. Anna Zikmund si ke své diplomové práci zvolila **téma**, které je v českém odborném prostředí dosud prakticky nezpracované. Jde o zcela původní a aktuálně užitečný výzkum.

**Struktura** práce zcela odpovídá náležitostem, jež jsou kladeny na magisterské diplomové práce. Velmi pozitivně hodnotím zařazení kapitoly nazvané Předporozumění, která zevrubně představuje vlastní **lokaci** autorky a naznačuje i zásadní etické otázky výzkumu, jimž je věnován značný prostor i nadále. Autorka prokázala hlubokou sebereflexi jak ve vztahu k účastnicím výzkumu („respondentkám“), tak pokud jde o otázku výzkumnické pozice in-out. Autorka sama je insiderkou vybrané skupiny účastnic, zvolila si tuto pozici záměrně, což smysluplně zdůvodňuje. Tuto poctivou sebereflexi i zjevné úsilí o respekt k účastnicím výzkumu včetně zachování jejich anonymity velmi oceňuji.

**Teoretická část:** v textu bych užila spíše charakteristiky teoretické aspekty práce, poněvadž teoretická východiska nejsou zcela koherentně zpracována, a to jak pokud jde o umístění, tak pokud jde o koncepci. To by nemuselo být na škodu, ba hodnotila bych to naopak jako klad práce, pokud by bylo rozprostření teorie do různých částí textu motivováno propojováním s empirickým materiálem a interpretováním získaných dat prostřednictvím teoretických paradigmat. Na některých místech (např. str. 42) se text v tomto směru slibně rozbíhá, celkově však působí prezentace teoretických poznatků spíše roztržitě. Autorka sice zjevně správně tuší, které teoretické modely by v tomto směru byly užitečné v rámci témat jako feministická spiritualita nebo studia těla a tělesnosti. Hloubka pochopení možných směrů analýzy má však jisté rezervy – doporučila bych ubírat se např. hlouběji po linii teoretizace tělesné integrity ženského těla (i když ta je tematizována v podstatě nejvýrazněji), androcentrického znehodnocování ženství jako něčeho jiného, druhého (viz žena jako „ta druhá“ u de Beauvoir i mnoha dalších feministických teoretiček) a explicitnější spojování ženství nejen s nečistotou, ale i s jinakostí ve smyslu symbolu hrůzy a chaosu (např. de Lauretis, Braidotti, Ulanov – i v českém překladu, a další). K tomu je velmi pěkně nakročeno na místech, kde se text dotýká spirituality nejen jako víry, ale jako mýtů, v nichž tento symbol reprezentuje archetyp čarodějnice. Nicméně, uvedené výhrady bych považovala za zásadnější, kdyby byla diplomantka studentkou oboru genderových studií, což není. Myslím tedy, že je třeba naopak ocenit zjevné úsilí, jež prokázala v seznamování se s feministickou kritikou, což patrně nepředstavovalo náplň kurzů jejího oboru, ale bylo (předpokládám) dílem jejího samostudia.

**Metodologickou část a vlastní analýzu** – ať už z hlediska popisu zvolené metody nebo z hlediska její praktické aplikace – považuji za výbornou. Autorka prokázala, že metodě polostrukturovaných rozhovorů rozumí, umí s ní pracovat a že si je vědoma i úskalí kvalitativního výzkumu (např. na str. 26, kde správně uvádí nemožnost zobecňování jeho výsledků). Kódování považuji také za zvládnuté celkem dobře, i když některé kategorie jsou lépe formulovány jako analytické (např. „bolest na kost“), kdežto jiné trochu popisně

(„těhotenství“). Ke kladům metodologicko-analytické stránky práce bych také zařadila rozbory kontextů jak z hlediska jednotlivých individuálních příběhů účastnic, tak evangelického prostředí jako lokace, ideového působení (i když tato stránka mohla být myslím propracována hlouběji) a společnosti. Pozornost je zde věnována také postavám otců a matek; vzhledem ke konkrétním případům jde vždy o matku jako více či méně blízkou a sdílející rádkyni a otce jako farářskou autoritu. Je to genderově stereotypní, ale jednotlivé případy do tohoto stereotypu zjevně zapadaly. Mimo rámec práce by myslím mohlo být dalším zajímavým směrem výzkumu, jak prožívají (první) menstruaci dcery evangelických farářek. Farářky jsou vedle farářů uvedeny např. na str. 81 (jde o velmi vhodné užití obou rodů namísto generického maskulina), „kazatelé“ jsou však na téže stránce už uvedeni jen v mužském rodě. Šlo tu o záměr reflektující častější realitu v církvi, nebo spíše o nedůslednost? Zamyšlení nad genderovou stereotypizací rolí by myslím ke kontextu tématu také patřilo.

Z formálního hlediska bych ještě formulovala drobnou poznámku, že kapitoly Diskuse a Závěr by bylo možné dle mého názoru sloučit, nejde ale o nic podstatného. Aktivistický závěr kapitoly Diskuse nepovažuji vůbec za nic nemístného, naopak – autorka jasně deklaruje svou pozicionalitu, nijak ji nezobecňuje, má tedy na vyjádření vlastního názoru i doporučení plné právo.

**Celkové hodnocení:** V třístupňovém hodnocení, běžném na většině fakult UK, bych se v případě úspěšné obhajoby klonila k hodnocení výborně. V širší škále známkování, kterou nabízí ETF, navrhuji druhé nejlepší hodnocení – **stupeň B**.